

Motion till riksdagen 2007/08: MJ366

av Lars Ohly m.fl. (v)

Havsmiljö

1 Innehållsförteckning

2	Förslag till riksdagsbeslut	3
3	Tillståndet i haven längs den svenska kusten.....	6
4	Den globala uppvärmningen och havsmiljön.....	7
5	Östersjöländernas gemensamma ansvar	7
6	Internationella mål och strategier	8
6.1	Inför integrerad havsförvaltning för Östersjön	8
6.2	Stärk internationella havsmiljökonventionerna	8
6.3	Stärk de internationella sjöfartskonventionerna.....	9
7	EU:s politiska och ekonomiska ansvar för havsmiljön	10
8	EU:s ansvar för marina skyddet.....	11
8.1	Avsätt fler fiskefria områden	11
8.2	Utred bottentrållningens miljöeffekter	11
8.3	Tydliggör statusen för Natura 2000	11
9	EU:s jordbrukspolitik ska inte övergöda haven	12
9.1	Skärp EU:s nitratdirektiv	13
9.2	Reglera djurhållningen i kustnära zoner	13
10	EU:s sjöfartspolitik ska gynna miljöanpassad sjöfart	13
10.1	Skärp avfallsmottagningen i EU:s hamnar	14
10.2	Inför miljödifferenterade farledsavgifter och hamnavgifter	14
11	EU:s fiskepolitik ska inte tömma haven	14
12	Nationella mål och strategier	15
12.1	Utvärdering av de Svenska miljö kvalitetsmålen för havsmiljön	16
12.2	Nationella strategin för havsmiljön.....	16
13	Öka budgetanslaget för havsmiljön	17
14	Inför ett Havsinvesteringsprogram	17
14.1	Möjliga åtgärder inom havsinvesteringsprogrammet.....	18
15	Genomför Naturvårdsverkets aktionsplan för havsmiljön	18
16	Åtgärda bristerna i WWF:s ”Baltic Sea Scorecard”	19
17	Åtgärder för miljöanpassat jordbruk.....	20
17.1	Öka andelen ekologisk produktion	20

Fel! Okänt namn på

17.2	Inför lagstiftning för odlingsfria skydds-zoner.....	20
17.3	Inför hårdare reglering av djurhållning i kustnära områden.....	21
18	Skärp miljökraven för sjöfart och fritidsbåtar.....	21
18.1	Förbjud dumpning av toalettavfall från fartyg.....	21
18.2	Skärp miljökraven för mindre fartyg och fritidsbåtar.....	22
18.3	Samordna tillsynen över avfallshanteringen i fritidsbåtshamnar.....	22
18.4	Inför båtskatt för fritidsbåtar och sänk skatten på miljöanpassad alkylatbensin.....	22
19	Utveckla det hållbara fisket.....	23

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Helcoms aktionsplan för Östersjön bör undertecknas av Östersjöländernas statsministrar.¹
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera för att en integrerad havsplanering i linje med zonindelningen för Stora Barriärrevet i Australien tas fram för Östersjön.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ökade miljökrav inom PSSA-klassade områden.²
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige i den fortsatta politiska processen gällande EU:s marina direktiv bör verka för att tidsplanen gällande framtagande och godkännande av staternas åtgärdsplaner förkortas till år 2010.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige aktivt bör verka för att nya EU-medel avsätts för Östersjöns renovering.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att EU:s övriga ekonomiska verksamhet i form av bidrag och subventioner inom jordbruk och transportsektor ska bidra till att förbättra Östersjöns miljö.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera inom EU för att fler marina områden i Östersjön beläggs med fiskeförbud.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att låta utreda bottentrålningens miljöeffekter i Östersjön.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör initiera en utredning gällande skyddet för Natura 2000-områden.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en reform av EU:s jordbrukspolitik.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige inom EU ska verka för en strategi för att fasa ut användningen av kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel i jordbruket.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör agera inom Helcom och EU för att medborgarnas skattesubventioner av konstgödsel och bekämpningsmedel ska upphöra.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att sänka gränsvärdena inom EU:s nitratdirektiv inom Östersjöns avrinningsområde.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige både inom EU och Helcom bör verka för odlingsförbud och andra begränsningar för jordbruk och djurproduktion inom känsliga kustområden i Östersjöns avrinningsområde.

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige för att minska utsläppen av fartygsavfall bör agera inom ramen för EU och Helcom för bättre uppföljning av medlemsstaternas mottagning av fartygsavfall.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige bör verka för att hamnar inom Helcom och EU inför krav på miljödifferenterade farledsavgifter och hamnavgifter som gynnar miljöanpassade fartyg.²
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att den svenska tillståndsgivningen för svenskregistrerade fartyg att fiska i fattiga länders fiskbestånd genom EU:s fiskeavtal ska ses över.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att nå de svenska miljö kvalitetsmålen.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett havsinvesteringsprogram.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ekonomiskt stimulera åtgärder för minskade utsläpp och en friskare havsmiljö.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ekonomisk delfinansiering till stöd för mekaniska botten- tvättar för minskad spridning av gifter och kemikalier i havsmiljön.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillräckliga ekonomiska förutsättningar ges för att snarast kunna genomföra åtgärderna i Naturvårdsverkets aktionsplan för havsmiljön.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka takten i det nationella arbetet med att införa marina skyddsområden med fiskeförbud.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör intensifiera det nationella arbetet med att åtgärda de brister som presenteras i WWF:s rapport Baltic Sea Scorecard 2007.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att riktade åtgärder vidtas för godkänd rening av återstående punktutsläpp.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en utredning under år 2008 tillsätts för att ta fram en strategi för hur kemiska bekämpningsmedel och handelsgödsel kan fasas ut från det svenska jordbruket.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör öka insatserna för att uppnå målen vad avser ekologisk produktion och konsumtion.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa lagstiftning gällande skydds zoner vid odling i känsliga svenska kustnära områden.

Fel! Okänt namn på

29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa striktare regler och verksamhetsförbud för ny etablering av djurintensiva gårdar i läckagekänsliga områden.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att använda investeringsbidragen i landsbygdsprogrammet för att uppmuntra djurhållning utanför kustnära områden.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undantagen i föreskriften (SJÖFS 2005:8, omtryckt i 2006:40) för tillstånd för utsläpp av toalettavfall från fartyg ska utgå.²
32. Riksdagen begär att regeringen lägger fram ett lagförslag för utbyggnad av nödvändig infrastruktur för mottagning av fritidsbåtars avfall i hamnar samt ett förbud av utsläpp av toalettavfall från mindre fartyg och fritidsbåtar som kan träda i kraft år 2010.²
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att en samordnad nationell tillsyn över avfallshanteringen i fritidsbåtshamnar införs.²
34. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett förbud av bottenrålning i svenskt territorialvatten samt ekonomisk zon.

¹ Yrkande 1 hänvisat till UU.

² Yrkanterna 3, 16 och 31–33 hänvisade till TU.

Fel! Okänt namn på

3 Tillståndet i haven längs den svenska kusten

Haven längs våra långa svenska kuster: Bottniska viken, Bottenhavet, Östersjön samt Skagerrak och Kattegatt (de två senare vidare benämnda Västerhavet) har under senare årtionden kraftigt förändrats efter olika slags påverkan och störningar. De marina ekosystemen och havets biologiska mångfald hotas främst av havstransporter, farliga ämnen, övergödning och överfiske.

Närsaltutsläpp från jordbruk och orena avlopp övergöder haven med syrefria bottnar och algmassor som följd. Betydelsen av trafikens och sjöfartens kväveutsläpp för övergödningen har tidigare underskattats. Åtgärder på minskade utsläpp från trafiken på land har därmed även betydelse för havsmiljön.

Tillståndet i Östersjön är särskilt allvarligt. Människans påverkan – eller förstörelse – av Östersjön har gått så långt att det är osäkert om det går att hindra fortsatt försämring. Västerhavet (Skagerrak och Kattegatt) brottas inte med samma känsliga balans för vattenomsättning och salthalt som Östersjön, men man har ett gemensamt problem i den markanta ökningen av syrefattiga bottnar. Orsaken anses främst vara ökad tillförsel av näringsämnen. Det illegala fisket och EU:s oansvariga fiskepolitik tömmer haven på fisk. Trots en rad åtgärder hotas idag många av våra viktigaste fiskarter – torsk, abborre och ål – allvarligt genom överfiske. Grundproblemet är att EU:s kvoter inte är anpassade till bestånden, men också bristande kontroll av illegalt fiske.

Det är nödvändigt att satsa stort och satsa rätt för att vända utvecklingen. Sverige som har den längsta kusten längs Östersjön har ett historiskt ansvar för detta tillstånd, och kraftiga nationella åtgärder måste nu vidtas för att minska utsläppen i Sverige. Samtidigt är gemensamma internationella insatser och en skärpning av de internationella konventionerna för havsmiljön nödvändiga.

Vi ser positivt på att regeringen tagit till sig av Vänsterpartiets tidigare förslag på åtgärder för havsmiljön. Det gäller, utöver att i likhet med oss skapa en ny utgiftspost i budgeten för havsmiljön (vilket Vänsterpartiet som första parti införde i partiets budgetmotion 2006), satsningar på testning av syresättningsförsök, agerande för att utse Östersjön som ett pilotområde i EU:s marina direktiv samt uppföljningen av förslaget om förbud av fosfater i tvätt- och rengöringsmedel, vilket påbörjades under tidigare regeringssamarbete. Men fortfarande finns anledning till ambitionshöjningar och ökade resurser. Vänsterpartiet satsar en halv miljard kronor mer än regeringen på åtgärder för havsmiljön kommande tre år.

I den här motionen yrkar Vänsterpartiet på vad vi ser som avgörande åtgärder för att Sveriges hav och främst Östersjön ska få möjlighet att om möjligt återhämta sig.

4 Den globala uppvärmningen och havsmiljön

En seriös klimatpolitik för att radikalt minska utsläppen av växthusgaser är avgörande för att rädda havens ekosystem och vårt framtida klimat. Arktis uppvärmning påverkar havsströmmarna som driver hela jordens klimat. Enligt en ny internationell utvärdering av hur klimatförändringarna påverkar hela Östersjöregionen är det troligt att Östersjön de närmsta 100 åren i genomsnitt kommer att värmas upp med 3–5 grader. Uppvärmningen kommer bl.a. att innebära förändrad salthalt vilket medför stora påfrestningar för djur och växtliv i Östersjön. Alla regionala effekter är ännu inte kända, men några troliga framtida konsekvenser om nuvarande utsläppstrender inte hindras är höjning av havsytan som en följd av smältande glaciärer och uppvärmning i havet i takt med att den globala medeltemperaturen stiger. På stora delar av den europeiska kontinenten kommer översvämningar att öka och erosion och förlust av våtmarksområden kommer att öka betydligt. Mälaren riskerar att bli en havsvik med följd att Mälarenregionens vattenförsörjning slås ut. Vänsterpartiets förslag på åtgärder för minskade utsläpp av växthusgaser finns sammanfattade i klimatomotionen 2007/08: MJ449.

5 Östersjöländernas gemensamma ansvar

Inom Östersjöns avrinningsområde bor över 85 miljoner människor. Detta medför både stor belastning av gifter från sopförbränning och deponier, avlopp samt kväve- och fosforutsläpp från storskaliga jordbruk. En effekt är övergödning med stora algbloomingar med i vissa fall giftiga alger. Den oroväckande miljösituationen i Östersjön är ett resultat av att kortsiktiga ekonomiska intressen tillsammans med bristande politiskt ansvar och förståelse för de komplexa marina ekosystemen har tillåtit styra. Dagens internationella regelverk för haven är otillräckliga. Kuststaterna runt Östersjön har misslyckats i att utveckla en ansvarsfull havspolitik både nationellt och internationellt.

I augusti 2007 presenterade världsnaturfonden WWF en granskning av hur kustländerna runt Östersjön lever upp till åtaganden för ett friskare Östersjön i rapporten "Baltic Sea Scorecard". Resultatet var nedslående. Sverige som ofta skyller Östersjöns tillstånd på grannländer som Polen fick bottenbetyg. Flerparten av de nio bedömda staterna hade endast uppnått cirka hälften av sina åtaganden. Tyskland fick högsta betyg medan Sverige kom först på sjätte plats. WWF:s bedömning grundas på en sammanvägning av fem olika faktorer: havstransporter, farliga ämnen, biologisk mångfald, fiske och övergödning. Utifrån denna granskning är det tydligt att det för att rädda Östersjön är ytterst brådskande att kustländerna tar sitt ansvar och snarast åtgärdar de brister som rapporten presenterar.

Mot bakgrund av de nedslående resultaten i "Baltic Sea Scorecard" är det av största vikt att Helsingforskommissionens (Helcoms) aktionsplan för Öster-

Fel! Okänt namn på

sjön antas. Nu krävs krafttag för att införa bindande åtgärder som kan livrädda Östersjön. Sverige bör mot bakgrund av detta vara drivande för att denna plan som antas hösten 2007 av Helsingforskonventionen ska innehålla bindande krav. Det är av vikt att Helcoms aktionsplan för Östersjön under-tecknas av Östersjöländernas statsministrar. Detta bör ges regeringen till känna.

6 Internationella mål och strategier

6.1 Inför integrerad havsförvaltning för Östersjön

Vi ser positivt på att regeringen stöder tidigare förslag att utse Östersjön till ett pilotprojekt inom EU:s marina strategi. Ett starkt mellanstatligt samarbete behövs för att parallellt med EU verka för de nordiska havens restaurering. Många olika intressen konkurrerar med varandra och har gjort att konflikter mellan olika intressen blivit vanligare. För att undvika onödiga konflikter och minimera påverkan på havsmiljön behövs en mer planmässig hantering av hur våra kust- och utsjöområden används och skyddas samt en ökad integrering vid planering och förvaltning av olika marina aktiviteter. För att skydda värdefulla marina miljöer samtidigt som havet brukas är det vår mening att en modern integrerad havsplanering utvecklas där ett helhetsgrepp tas över de intressen som ska samverka. En balans mellan skydd och nyttjande är nödvändig. Det behöver skapas tydlighet för hur olika verksamheter ska kunna verka genom tillåtna zoner, tillåtlig omfattning samt på vilket sätt aktuell verksamhet får ske.

Ett lyckat exempel på en sådan integrerad havsplanering finns idag för Stora Barriärrevet i Australien. Där har idag drygt en tredjedel av korallreven nu ett starkare skydd i världens största marina nätverk. Mer än 110 000 km² – vilket motsvarar en fjärdedel av Östersjöns yta – skyddas från kommersiellt fiske och fritidsfiske. Detta skydd tillåter turism även i fortsättningen. Sverige bör agera för att en integrerad havsplanering i linje med zonindelningen för Stora Barriärrevet tas fram för Östersjön där områden skyddade för aktiviteter som fiske och sjöfart skapas. Detta bör ges regeringen till känna.

6.2 Stärk internationella havsmiljökonventionerna

Östersjöländerna och Nordsjökustens grannländer kan genom starka konventioner med bindande åtaganden gemensamt rädda Östersjön. Som tidigare yrkats (riksdagsmotion Havspolitik 2006/07:390) anser Vänsterpartiet att Sverige aktivt bör verka för att reformera berörda konventioner i följande riktning:

Sverige ska vara ledande för att stärka miljösamarbetet mellan Östersjöländerna inom Helcom och EU och vad gäller Västerhavet inom Osparsamarbetet. Helsingforskonventionen och Ospar bör i fortsättningen arbeta med

legalt bindande beslut och med beräkningsmodeller som gör det möjligt att utvärdera förslag till åtgärdsstrategier gentemot olika mål för ekosystemen. Fisket och jordbruket måste bli en integrerad del av båda konventionernas ansvarsområden. En reviderad Helsingforskonvention måste också ha en tvistelösningsmekanism samt en ekonomisk fond för att påskynda arbetet med de mest akuta åtgärderna som länderna gemensamt beslutar om. Krav på minskning av den radioaktiva nedsmutsningen i havet är av stor vikt. Ett stopp för ytterligare kustnära placeringar av nya kärnkraftsreaktorer och anläggningar för radioaktivt avfall bör införas.

6.3 Stärk de internationella sjöfartskonventionerna

Ett stort transportarbete utförs via sjöfart, och det är nödvändigt att förbättra sjöfartens negativa inverkan på havsmiljön. I Östersjön har exporten av olja med stora tankfartyg direkt från ryska eller baltiska hamnar genom Öresund ökat markant under de senaste åren. Tankfartyg med laster upp till 100 000 ton trafikerar dagligen Östersjön. Dessa snabbt ökande oljetransporter är från sjötrafiksynpunkt det största hotet mot Östersjöns miljö. Sjötransporterna av olja uppgår till 160 miljoner ton/år och beräknas öka till runt 250 miljoner ton år 2015. Ständigt finns över 2 000 stora fartyg med olja och farliga kemikalier samt passagerarfärjor på havet. Trenden går mot allt större fartyg. Förekomsten av undermåliga fartyg ökar olycksrisken och oljeutsläpp. En framgång är beslutet att fartyg med enkelskrov inte får segla inom EU efter 2010 och att de internationellt ska vara utfasade till år 2015.

Sverige bör dock aktivt fortsätta att driva på inom de internationella konventioner som rör sjöfarten för höjda säkerhetskrav för fartyg och ökade sanktioner mot oljeutsläpp. Det finns idag få regler som reglerar kväveutsläppen från fartyg. Resultatet av detta är att sjöfartens utsläpp av kväve har ökat dramatiskt jämfört med t.ex. kväveutsläppen från vägtrafiken. Endast frivilliga initiativ från vissa färjerederier har resulterat i att en del färjor har kväverening.

Det finns idag väl beprövad katalysatorteknik som tar bort 90 procent av kväveutsläppen, och det finns följaktligen inga tekniska hinder för kväverening av fartyg. Sverige bör därför aktivt agera inom IMO för att krav på 90 procents kväverening ska kunna ställas på fartyg. Det finns stor anledning att inom IMO utveckla vad som ska vara möjligt att reglera inom PSSA-områden. Idag ger inte PSSA-klassificeringen möjlighet att ställa krav på fartygens utformning, konstruktion, utrustning eller bemanning. Sådant som krav på isklass eller dubbelskrov för fartyg som trafikerar Östersjöområdet kan alltså inte tillgodoses genom att klassa området som särskilt känsligt.

Mot bakgrund av detta och med utgångspunkt från försiktighetsprincipen måste en utveckling ske inom IMO:s internationella regelverk för skyddet av havsmiljön, speciellt i de områden som klassas som särskilt känsliga. Sverige bör agera för att det inom PSSA-klassade områden ska bli möjligt att med bindande regler reglera fartygens utformning, konstruktion, utrustning och bemanning. Krav på kväverening och stopp för utsläpp av biologiskt avfall

Fel! Okänt namn på

samt på att bästa bränsle från miljösynpunkt används ska också kunna ställas. Detta bör ges regeringen till känna.

7 EU:s politiska och ekonomiska ansvar för havsmiljön

Arbetet inom EU med en gemensam lagstiftning genom EU:s marina direktiv för havsmiljön är välkommet. Det är dock mycket bekymmersamt att det ursprungliga förslaget till strategi i den politiska processen försvagats från konkreta krav och bindande mål. Tidsperspektivet är för långt och riskerar att allvarligt försvåra arbetet med målet att återskapa friska marina ekosystem och stoppa utarmningen av den biologiska mångfalden år 2010. Varje land ska utarbeta en egen marin strategi samt förslag till åtgärdsprogram som sedan ska granskas och godkännas av kommissionen senast år 2018. Det är positivt att direktivet medger att länderna i de olika havsregionerna kan gå före. Sverige har med den nationella strategin för havsmiljön redan 10 år tidigare än vad direktivförslaget kräver tagit fram en åtgärdsplan. För att rädda Östersjön är det viktigt att Sverige i den fortsatta politiska processen verkar för att tidsplanen gällande framtagandet och godkännande av staternas åtgärdsplaner förkortas till år 2010. Detta bör ges regeringen till känna.

Östersjön är idag ett av EU:s största miljömässiga katastrofområden. Det behövs medel för projekt som ytterligare minskar belastningen, t.ex. byggandet av nya reningsverk, förbättring av befintliga reningsverk och anläggning av våtmarker, men också medel till testning och utveckling av projekt som aktivt kan bidra till att tillståndet i Östersjön påtagligt förbättras. Hit hör åtgärder som orörda kantzoner vid alla sjöar och vattendrag, musselodlingar som kompensation för svåråtgärdade utsläpp. Sammanlagt kommer det att behövas miljardinsatser för saneringen av Östersjön. Frågan om hur dessa kostnader ska fördelas mellan Östersjöländerna måste lyftas på EU-nivå. Sverige har enligt principen om att förorenaren betalar ett historiskt ansvar för Östersjöns tillstånd, men Sverige bör även aktivt verka för att nya EU-medel avsätts för Östersjöns renovering. Detta bör ges regeringen till känna.

Samtidigt som nya pengar behövs för Östersjön behöver EU:s ekonomiska politik för subventioner och bidrag förändras i hållbar riktning. Sverige bör inom CAP:s hälsoöversyn verka för att EU:s övriga ekonomiska verksamhet i form bidrag och subventioner inom jordbruk och transportsektor bidrar till att förbättra Östersjöns miljö. Detta bör ges regeringen till känna.

8 EU:s ansvar för marina skyddet

8.1 Avsätt fler fiskefria områden

Det är nödvändigt att fler marina fiskefria områden avsätts i Östersjön och Västerhavet. Enligt rapporten ”Protecting Marine Biodiversity”, World Watch Institute (publicerad i Oceans in Peril september 2007) är det av stor vikt för att vända den negativa trenden för minskade fiskbestånd att utestänga fiske från marina skyddsområden. Enligt rapporten är 76 procent av världens fiskbestånd fullt utnyttjade eller överutnyttjade och den biologiska mångfalden i havet allvarligt hotad. Till de överutnyttjade bestånden hör både de östra och västra torskbestånden i Östersjön. Rapporten ger ytterligare belägg för att marina reservat och nationalparker i högre grad ska innefatta fiskeförbud samt bättre skydd från mänsklig påverkan. Med anledning av detta bör Sverige agera inom EU för att fler marina områden med fiskeförbud avsätts i Östersjön. Detta bör ges regeringen till känna.

8.2 Utred bottenrålningens miljöeffekter

Bottenrålningen är ett stort hot mot den mångfald av känsliga och ofta relativt okända havsmiljöer och ekosystem i världens hav. Denna typ av fiskeriverksamhet använder extremt tunga redskap som på flera kilometers djup river upp skadliga stoftmoln. De flesta arter som lever i djuphaven har en långsam tillväxt- och reproduktionstakt vilket gör att det tar mycket lång tid innan mängden fisk som tas upp kan ersättas. Det är därför viktigt att reglera bottenrålningen på internationellt vatten där den värsta ödeläggelsen sker genom trålfria zoner. På Östersjöns botten finns idag dumpade stridsmedel, och på många områden finns gifter och kemikalier lagrade i bottensedimenten som kan frigöras vid bottenrålning. Men miljöeffekterna av bottenrålningen i Östersjön är inte utredda. Mot bakgrund av detta bör regeringen tillsätta en utredning i detta syfte. Detta bör ges regeringen till känna.

8.3 Tydliggör statusen för Natura 2000

En förstärkning av skyddsstatusen för Natura 2000 är nödvändigt. Enligt kriterierna är stater som innehar Natura 2000-områden skyldiga att skydda de biologiska värdena som området skyddats för. Men i vilken grad detta skydd står emot andra intressen är inte klarlagt. Sverige bör inom EU initiera en utredning för att tydliggöra och förstärka skyddets status och förenkla beslutsprocessen. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

9 EU:s jordbrukspolitik ska inte övergöda haven

Att förändra EU:s jordbrukspolitik i ekologiskt hållbar riktning är nödvändigt för Östersjöns överlevnad. Hälften av marken i EU är jordbruksmark. Varje år uppskattas en miljon ton kväve och 35 tusen ton fosfor släppas ut i Östersjön. Denna utveckling är inte enskilda jordbrukares fel. Det är ett politiskt ansvar att ge bra och rättvisa politiska och ekonomiska villkor för en utveckling av ekologiskt hållbar jordbruksproduktion och djurhållning. Stora möjligheter finns bl.a. genom en övergång till ekologisk produktion. I det ekologiska lantbruket ersätts kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel med andra åtgärder, t.ex. varierad växtföljd och gödsel från ekologiskt hållna djur med mindre täta besättningar. Avsaknad av kemikalier och ökad variation bidrar till större biologisk mångfald på åkermarken och i dess närmaste omgivning. Inom alla former av jordbruk måste åtgärder vidtas för att minska läckaget av närsalter till vatten. Hit hör t.ex. obligatoriska kantzoner vid alla vatten, särskilda reningsåtgärder för större djurbesättningar, strategiskt placerade gemensamma våtmarker och möjlighet till kostnadseffektiva, kompensatoriska åtgärder i vattendrag och sjöar, t.ex. musselodlingar.

Enligt en studie av ett lag av forskare från olika akademiska institutioner i Michigan, USA, har ekologisk produktion kapacitet att försörja en värld med växande antal människor med mat. Bekämpningsmedel, konstgödsel och GMO är onödiga. Med grund i olika beräkningsmodeller kommer forskarlaget fram till att även om allt jordbruk lades om till ekologisk produktion, så finns det tillräckligt med mat för alla. Forskarna menar också att det inte behöver tas ytterligare landområden i anspråk för jordbruk. ("Organic agriculture and the global food supply" Renewable agriculture and food systems 2007.) Att i framtiden förse invånarna i Europa med ekologiskt producerade livsmedel är helt möjligt. För att uppnå detta måste EU:s jordbrukspolitik reformeras till att främst gynna omställningen till ekologiskt jordbruk och djurhållning och till att ytterligare åtgärder för att minska näringsläckaget till havsmiljön genomförs. Detta bör ges regeringen till känna.

Enligt uppgift från världsnaturfonden WWF gick år 2005 ca 100 miljarder svenska kronor (11,6 billion euro) i bidrag till jordbrukare i de 8 medlemsstaterna runt Östersjön. Av dessa bidrag riktade sig endast 10 procent till ekologiskt hållbar verksamhet, resten, över 90 miljarder svenska kronor, (10,4 billion euro) gick till intensiva jordbruk med konstgödsel och bekämpningsmedel. Det innebär att varje person i dessa länder genom skattsedeln i genomsnitt har sponsrat Östersjöns övergödning med över 600 kr per år. I Sverige har skattebetalarna bidragit med uppåt 1 000 kr (valutakurs september 2007).

Mot bakgrund av att det finns vetenskaplig grund för att ett ekologiskt jordbruk utan kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel kan försörja jordens befolkning är det inte sunt att EU-medborgares skatter går till subventioner som bidrar till att döda livet i Östersjön. Skattepengarna bör istället bidra till ekologiskt hållbar utveckling. Sverige bör inom EU verka för att en strategi tas fram för att användningen av kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel

ska fasas ut. Detta bör ges regeringen till känna. Sverige bör även agera inom Helcom och EU för att medborgarnas skattemedel till subventioner av konstgödsel och bekämpningsmedel ska upphöra. Detta bör ges regeringen till känna.

9.1 Skärp EU:s nitratdirektiv

Som ett steg i riktningen mot utfasningen av bekämpningsmedel och konstgödsel är en reformering av EU:s nitratdirektiv nödvändig. Direktivet infördes år 1991 i framför allt två syften: att minska nitratföreningarna från jordbruket i vatten och att förhindra ytterligare föroreningar. Direktivet förvaltas av medlemsstaterna och omfattar följande:

övervakning av vattenkvaliteten med hänsyn till jordbruket, fastställande av nitratkänsliga områden, inrättande av (frivilliga) riktlinjer för goda jordbruksmetoder och (obligatoriska) åtgärder som ska genomföras inom handlingsprogrammen för nitratkänsliga områden. För dessa områden inrättas genom direktivet dessutom en övre gräns per hektar för spridning av kväve från boskapsgödsel: 170 kg N/ha per år. För att rädda Östersjön är det av stor vikt att gränsvärdena inom EU:s nitratdirektiv inom Östersjöns avrinningsområde sänks. Detta bör ges regeringen till känna.

9.2 Reglera djurhållningen i kustnära zoner

Även om reformer i rätt riktning har gjorts bidrar fortfarande EU:s jordbrukspolitik till utvecklingen mot djurfabriker och industriella jordbruk vilka skapar negativa miljöeffekter genom kemikalieanvändning, genmanipulation, minskad biologisk mångfald och ökade transporter och övergödning av sjöar och hav. För minskad belastning på havet är det nödvändigt att Sverige både inom EU och Helcom verkar för odlingsförbud och andra begränsningar för jordbruk och djurproduktion inom känsliga kustområden i Östersjöns avrinningsområde. Detta bör ges regeringen till känna.

10 EU:s sjöfartspolitik ska gynna miljöanpassad sjöfart

Sjöfarten är ett i grunden energisnålt och från miljösynpunkt bra transportslag. Hittills har dock svaga miljökrav på sjöfarten gjort att den är betydligt sämre miljöanpassad än vad den skulle kunna vara. Förekomsten av undermåliga fartyg i kombination med otillräckligt underhåll ökar olycksrisken och oljeutsläpp. En framgång är beslutet att fartyg med enkelskrov inte får segla inom EU efter 2010 och att de internationellt ska vara utfasade till år 2015. Men regelverket skulle dock kunna förstärkas på en rad områden. Sverige bör

Fel! Okänt namn på

aktivt driva på i EU och andra internationella forum för att minska risken för utsläpp av olja och andra farliga ämnen samt för att sanktionerna för oljeutsläpp höjs kraftigt.

10.1 Skärp avfallsmottagningen i EU:s hamnar

Länderna runt Östersjön har utarbetat en gemensam strategi för att eliminera utsläppen av fartygsavfall, den s.k. Östersjöstrategin, vilken har resulterat i ett antal Helcom-rekommendationer som lagts till Helsingforskonventionen. Med strategin har de avtalsslutande parterna kommit överens om att införa gemensamma regler för att tillhandahålla anläggningar för mottagning av fartygsavfall i hamn, obligatorisk ilandlämning av avfall, tillämpning av ett harmoniserat avgiftssystem, upprättande av avfallshanteringsplaner i hamnar m.m. Dessa frågor behandlas även i 2000/59/EG-direktivet. I riktlinjerna för Helcoms sjöfartskommittés arbete ingår att följa upp genomförandet av Östersjöstrategin. Medlemsländerna ska årligen rapportera om genomförandet av Östersjöstrategin. Tyvärr följs inte den här överenskommelsen. Flera länder låter bli att rapportera. En fullständig, oberoende uppföljning, utvärdering och analys av utvecklingen och genomförandet av Östersjöstrategin bör göras vart tredje år. I utvärderingen bör både framsteg och brister i ländernas genomförande av Östersjöstrategin rapporteras och den konkreta bilden presenteras. Sverige bör för att minska utsläppen av fartygsavfall agera inom ramen för EU och Helcom för bättre uppföljning av medlemsstaternas tillhandahållande av fartygsavfall. Detta bör ges regeringen till känna.

10.2 Inför miljödifferenterade farledsavgifter och hamnavgifter

I nuvarande politiska utveckling av EU:s sjöfartspolitik måste miljöperspektivet stärkas. Sjöfarten måste bli säker och ekologiskt hållbar för att i framtiden kunna ta över de långväga tunga fossila transporterna på land. Sverige bör verka för att hamnar inom Helcom och EU inför krav på miljödifferenterade farledsavgifter och hamnavgifter som gynnar miljöanpassade fartyg. Detta bör ges regeringen till känna (se även sjöfartsmotion 2007/08:T326).

11 EU:s fiskepolitik ska inte tömma haven

Som Vänsterpartiet tidigare anfört är det vår mening att EU:s fiskepolitik måste förändras i grunden. Det är helt ohållbart att fiskekvoter förhandlas fram genom ”kohandel” mellan alla EU-stater utan hänsyn till fiskebeståndens vetenskapliga uppskattningar.

Som vi i motion Havspolitik 2006/07:390 tidigare anfört anser vi att reformerna ska gå i följande riktning: Fusket och svartfisket måste stoppas.

Mängden svartfiskad torsk tillsammans med de lagliga kvoterna som ligger långt högre än forskarnas rekommendationer gör att vissa torskbestånd har mycket svårt att återhämta sig. Torskbeståndet i östra Östersjön har reducerats till en tiondel sedan 80-talets ”guldålder”. En effektiv och samordnad kontroll av hela produktionskedjan fiske-beredningsindustri-transport måste fortsatt utvecklas. För att komma till rätta med svartfisket är ursprungsmärkning nödvändig. Konsumenter ska kunna välja fisk som fångats legalt med ekologiskt anpassade metoder. EU:s nya kontrollmyndighet för fiskepolitiken måste ges ökade sanktionsmöjligheter. Fiskestopp måste kunna införas för att värna hotade arter.

EU:s nuvarande fiskeriavtal med utvecklingsländer bidrar till rovdrift på fiskebestånden och måste stoppas. Vänsterpartiet anser att EU inte ska subventionera fjärrfisket. Att utnyttja fattiga länders fiskbestånd – i fallet Västsahara ett land under ockupation – när de egna vattnen är utfiskade är inte förenligt med internationell solidaritet, folkrättsliga principer eller hållbar utveckling. Vi anser mot bakgrund av detta att svenskregistrerade fiskefartyg inte ska delta i denna verksamhet. Tydlighet i ansvarsfrågan gällande den svenska tillståndsgivningen för svenskregistrerade fartyg enligt EU:s avtal fiska i fattiga länders fiskebestånd måste skapas för att i framtiden kunna hindra svenskt deltagande i denna verksamhet. Detta bör ges regeringen till känna.

12 Nationella mål och strategier

Vänsterpartiet har under tidigare mandatperiod (1998–2006) deltagit i utformandet av de svenska miljökvalitetsmålen, senast i propositionen ”Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag” (2004/05:150) då även riksdagen utöver de tidigare 15 målen antog ytterligare ett mål, ”Ett rikt växt- och djurliv” för biologisk mångfald. Målen beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologiskt hållbara på lång sikt. För uppföljning av miljökvalitetsmålen inrättades ett miljömålsråd.

De miljökvalitetsmål som är övergripande för havsmiljön är i första hand ”Hav i balans” samt ”Levande kust och skärgård” som slår fast följande:

Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar. Inriktningen är att målet genom delmål och åtgärder ska nås inom en generation.

Fel! Okänt namn på

12.1 Utvärdering av de svenska miljökvalitetsmålen för havsmiljön

Miljömålsrådet som följer upp och utvärderar utvecklingen mot miljökvalitetsmålen bedömer i årets utvärdering (de facto 2007) att miljömålet ”Hav i balans ...” inte nås i utsatt tid eftersom två av de tre tyngst vägande delmålen – om bifångster och uthålligt fiske – är mycket svåra att nå. Även förutsättningarna för att nå delmålet om buller har försämrats. Sammantaget är därför slutsatsen att miljökvalitetsmålet inte kommer att kunna uppnås i tid.

Inte heller de övriga aktuella miljömålen för havsmiljön ”Ingen övergödning” och ”Giftfri miljö” bedöms kunna nås i tid. Målet ”Ingen övergödning” slår fast att ”halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte skall ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningar för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten”. Miljömålsrådet konstaterar att utsläppen till både luft och vatten visserligen fortsätter att minska men att tillståndet i miljön inte förbättras i motsvarande grad. I havet är övergödningssituationen fortsatt allvarlig. Sommaren 2006 inträffade den mest intensiva cyanobakterieblomningen i Östersjön på tio år. Syrgas- och svavelväteförhållandena i norra och västra Gotlandsbassängen var de sämsta som någonsin uppmätts. Under 2006 har Naturvårdsverket följt upp den utvärdering av övergödningssituationen i våra hav som utfördes år 2005 av en internationell expertgrupp. I en rapport som publicerades i juni 2006 presenterade verket nya rekommendationer, bland annat:

Ambitionsnivån bör öka när det gäller att minska belastningen av fosfor till Östersjön. Framför allt är det viktigt att omgående intensifiera såväl det internationella som nationella arbetet för att åtgärda de diffusa utsläppen, särskilt från jordbruket. Kunskaperna om hur fosfor omsätts är dock bristfälliga och här behövs mer forskning.

Tillförsel av kväve till Östersjön bör också minska, om än inte i samma omfattning som fosfor. Hänsyn måste tas så att minskningen inte åstadkommer ökade problem med blomning av cyanobakterier.

Miljökvalitetsmålet ”Giftfri miljö” – att ”miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden” bedöms inte nås i tid. Detta trots att EU:s nya kemikalielag ”Reach” gäller från den 1 juni år 2007. Miljörådet bedömer att den inte är tillräckligt långtgående. Mot bakgrund av de allvarliga prognoserna i Miljörådets utvärdering (de Facto 2007) måste insatserna höjas väsentligt för att vända de negativa trenderna och nå ovan angivna mål. Detta bör ges regeringen till känna.

12.2 Nationella strategin för havsmiljön

Vänsterpartiet står bakom den svenska nationella strategin för havsmiljön (skrivelse 2004/05:173) från år 2005, som är Sveriges bidrag till EU:s marina strategi. Strategin utvecklades i samarbete med Socialdemokraterna och Miljöpartiet och kompletterar de åtgärder och strategier som slås fast i propositionen

”Svenska miljömål – ett gemensamt uppdrag” (prop. 2004/05:150) när det gäller att uppnå de miljö kvalitetsmål som rör havsmiljön.

Strategin presenterade en grund för en helt ny havsförvaltning av hav och kust med anslutande miljöer utifrån ekosystemansatsen. Den syftade till att garantera att nyttjandet av havet inte leder till effekter som försämrar eller förstör ekosystemens livsuppehållande förmåga och att bevara biologisk mångfald. Utgångspunkter var försiktighetsprincipen och bästa tillgängliga vetenskapliga data med målet att ekosystemansatsen senast år 2010 ska ha nått fullt genomslag med etablerade processer och utvärderingsinstrument. En ny modell för förvaltning av havsmiljön initierades, med en bred samverkan mellan aktörer och regional samordning. Vänsterpartiet menar att bättre samordning ökar möjligheterna till en enhetlig förvaltning av havs- och kustområdena. Vårt tidigare krav att det övergripande ansvaret för havsmiljön skulle hanteras av Naturvårdsverket tillgodoseddes. Den nationella strategin drog också upp riktlinjer för ett fördjupat internationellt samarbete samt lyfte vikten av att åtgärderna inom EU:s marina strategi blir av legalt bindande karaktär samt tar utgångspunkt i ekosystemansatsen och försiktighetsprincipen. Det samlade havsmiljöarbetet effektiviserades genom initiativet att tillsätta en samordningsgrupp bestående av cheferna för berörda myndigheter. Initiativ togs också till att, i likhet med Miljömålsrådet, inrätta och knyta ett havsråd med rådgivande status till Naturvårdsverket där representanter för olika aktörer och intressenter ingår. Dessa grupper och råd är idag aktiva.

13 Öka budgetanslaget för havsmiljön

För att livrädda Östersjön är det brådskande att åtgärda utsläpp vilket kan vara kostsamt. Vänsterpartiet avsätter i vårt förslag till statsbudget en miljard kronor till havsmiljön kommande tre år i enlighet med budgetmotion 2007/08:Fi276. Havsmiljarden ska finansiera ett nytt havsinvesteringsprogram (HIP) samt de åtgärder som Vänsterpartiet presenterade i tidigare motion ”Havspolitik” (2006/07: MJ390) gällande åtgärderna i Naturvårdsverkets aktionsplan för havsmiljön (2006), stöd till syresättningsprojekt samt en fond för samförvaltning av haven.

14 Inför ett havsinvesteringsprogram

Vänsterpartiet föreslår som första parti i riksdagen att införa ett nytt nationellt havsinvesteringsprogram (HIP) för att minska nationella utsläpp till haven. Syftet med HIP är att underlätta investeringar som minskar utsläpp och gifter till havet. På samma sätt som Naturvårdsverket hanterar Klimatinvesteringsprogrammet Klimp för investeringar som minskar klimatutsläppen vill vi att myndigheten tar ansvar för ett liknande program för en renare havsmiljö. Det handlar om att erbjuda kommuner och näringsliv medfinansiering för miljö-

Fel! Okänt namn på

mässigt kostnadseffektiva investeringar som bidrar till att nå de hotade miljömålen Hav i balans, Levande kust och skärgård, Ingen övergödning, Myllrande våtmarker och Giftfri miljö. Ett havsinvesteringsprogram i linje med vad som ovan anförts bör inrättas i Sverige. Detta bör ges regeringen till känna.

14.1 Möjliga åtgärder inom Havsinvesteringsprogrammet

Det finns många tänkbara investeringar som leder till en bättre havsmiljö, bl.a. flertalet av de åtgärder som föreslås i Naturvårdsverkets aktionsplan för havsmiljön. I Sverige står enskilda avlopp, jordbruk och fritidsbåtar för en betydande del av de utsläpp som bidrar till övergödning och spridning av giftiga kemikalier. För att minska övergödningen kan HIP-miljarden bl.a. erbjuda fritidshusägare som saknar kommunalt VA delfinansiering vid byte till effektiv avloppsrening. Det är angeläget att ekonomiskt stimulera kommuner och jordbrukare att satsa mer på restaurering och återskapande av naturliga våtmarker, som dels bidrar till att minska läckaget av näringsämnen till alla vattenmiljöer, dels gynnar biologisk mångfald. Även gemensamt utförda åtgärder med optimal placering, t.ex. musselodlingar i vattendragmynnningar, bör stimuleras eftersom åtgärderna även är det mest kostnadseffektiva sättet att rena vatten. Detta bör ges regeringen till känna.

Betydande utsläpp och föroreningar kommer också från båttrafiken. Antalet fritidsbåtar ökar i våra vatten, och utsläpp från utombordsmotorer utgör allvarliga hot mot det redan hotade marina livet. Enligt uppgift från Svenska Naturskyddsföreningen går upp till 30 procent av bränslet i tvåtaktsmotorer oförbränt vidare ut till vatten och luft. Utsläppen skadar livet i vattnet och är cancerframkallande. Genom HIP kan investeringar som bidrar till ökad tillgänglighet till den miljövänligare båtbensinen ”alkylatbensin” gynnas, vilket skulle minska utsläppen kraftigt. Även investeringar som minskar spridningen av giftiga kemikalier från båtbottnfärger i havsmiljön kan möjliggöras. Idag används giftiga båtbottnfärger som läcker biocider för att hindra påväxt på båtbottnar. Ekonomisk delfinansiering till stöd för ökade investeringar i tvättar som mekaniskt tar bort påväxten på båtbottnar har betydande positiv effekt för havsmiljö och bör införas. Detta bör ges regeringen till känna.

15 Genomför Naturvårdsverkets aktionsplan för havsmiljön

Naturvårdsverket gavs i samband med den nationella strategin i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter utarbeta ett förslag till en samlad aktionsplan för den svenska havsmiljön, vilket redovisades i april 2006. I uppdraget ingick även att identifiera oklarheter i ansvarsfördelningen mellan myndigheterna. Vänsterpartiet vill se till att aktionsplanens 30 prioriteringar för

bättre havsmiljö omgående sätts i praktisk handling. Regeringen har påbörjat arbetet med aktionsplanen. Ingenting har ännu hänt gällande åtgärderna att införliva EG-direktiv om vissa farliga ämnen, att agera för marknadsföring av miljöanpassad båtbenzin samt gällande uppgiften att utse myndighetsansvar för öppet hav. Vänsterpartiet anser att det mot bakgrund av Östersjöns akuta tillstånd är av största vikt att aktionsplanen genomförs och att samtliga 30 åtgärder som presenteras i aktionsplanen för havsmiljön ges tillräckliga ekonomiska förutsättningar att snarast påbörjas. Detta bör ges regeringen till känna.

16 Åtgärda bristerna i WWF:s ”Baltic Sea Scorecard”

Enligt tidigare refererad rapport från Världsnaturfonden WWF ”Baltic Sea Scorecard” finns många nationella åtgärder kvar att vidta. Biologisk mångfald bedöms dels utifrån hur länderna levt upp till Helcoms rekommendation att bilda ett antal marina skyddsområden, dels efter hur stor andel av ländernas territorialhav respektive ekonomiska zon som är skyddade som Natura 2000-områden respektive ingår i Emaraldnätverket – nätverket för länder utanför EU för bevarande av skyddsvärda områden. Jämförelsevis har Sverige låg andel totalt skyddade havsområden, endast 6 procent av territorialvattnen respektive 2 procent av den ekonomiska zonen är skyddade. Detta kan jämföras med Tysklands 37 procent respektive 46 procent.

Enligt riksdagens miljömålsbeslut ska det senast 2010 finnas minst sex områden med permanent fiskeförbud (kustnära och utsjöområden), tre vartera i Östersjön och Västerhavet. Det är av stor vikt att delmålet om ytterligare 14 marina naturreservat före utgången av 2010, som slås fast i de nationella miljömålen, nås. En ökad ambition behövs för att nå delmålet om åtgärder för marina hotade arter som ännu inte uppnåtts. I Sveriges ekonomiska zon finns ännu inga marina reservat. Ett rimligt mål är att minst ett marint reservat vid vardera öst- och västkusten inrättas senast år 2010. I linje med dessa mål måste takten i det nationella arbetet med att införa marina skyddsområden med fiskeförbud öka. Detta bör ges regeringen till känna.

När det gäller fisket jämför Världsnaturfonden WWF de olika ländernas landade torskmängder från det östra beståndet i Östersjön med det vetenskapliga rådet ICES (International Council for the Exploration of the Sea) rekommendationer. Även om Sverige har minskat sin fångst med 84 procent från 1984 till 2006 så får Sverige liksom övriga länder underkänt eftersom alla länder alla åren mellan 2002 och 2006 tagit ut mer än ICES rekommendationer. Övergödningen är enligt de flesta bedömningar det allvarligaste hotet mot Östersjön. På detta område får alla länder underkänt. Sverige får lågt betyg på grund av brister i implementeringen av EU:s vattendirektiv samt den låga minskningen av utsläppen av kväve och fosfor. Det nationella arbetet med att

Fel! Okänt namn på

åtgärda de brister som presenteras i WWF:s rapport måste därför påskyndas. Detta bör ges regeringen till känna.

Vad gäller stora punktutsläpp s.k. ”hotspots” har enligt WWF:s rapport Sverige enligt Helcom gjort 13 åtaganden för minskade utsläpp men hittills bara klarat sju. Dessa missförhållanden måste snarast åtgärdas. Riktade åtgärder för godkänd rening av de återstående utsläppen från svenska s.k. ”hot spots ” måste snarast vidtas. Detta bör ges regeringen till känna.

17 Åtgärder för miljöanpassat jordbruk

17.1 Öka andelen ekologisk produktion

Förekomsten av föroreningar i produkter, mark och vatten har ökat i takt med att bl.a. det kemikalie- och transportberoende jordbruket har brett ut sig. Men i det ekologiska lantbruket eftersträvas en hög grad av självförsörjning. Vid odling ersätts kemiska bekämpningsmedel och konstgödsel med andra åtgärder, t.ex. varierad växtföljd och gödsel från ekologiskt hållna djur. Avsaknad av kemikalier och ökad variation bidrar till större biologisk mångfald på åkermarken och i dess närmaste omgivning. Ekologisk odling och djurhållning är en viktig åtgärd för att nå flera nationella miljömål: Hav i balans, Ett rikt odlingslandskap samt Ett rikt växt- och djurliv. Ju mindre kemikalier som används i samhället, desto närmare kommer vi också målet Giftfri miljö. Eftersom flertalet miljö kvalitetsmål inte uppskattas kunna nås i tid måste strategin vara att öka åtgärderna istället för att sänka målen.

Användningen av kemiska bekämpningsmedel måste upphöra. Vi anser att en utredning under år 2008 bör tillsättas för att staka ut en strategi för hur kemiska bekämpningsmedel och handelsgödsel kan fasas ut från det svenska jordbruket. Detta bör ges regeringen till känna.

Vänsterpartiet står bakom målet att öka den svenska certifierade jordbruksmarken från 7 till 20 procent till år 2010. Vi står också bakom att 25 procent av den offentliga konsumtionen år 2010 ska avse ekologiska livsmedel. Som ett led i att minska jordbrukets påverkan av övergödningen av haven föreslår vi även en höjning av skatten på handelsgödsel och bekämpningsmedel med 20 procent (budgetmotion 2007/08:Fi276). Intäkterna från skatten menar vi ska återföras till jordbruket genom stöd till miljöåtgärder. Den svenska regeringen bör öka insatserna för att uppnå målen vad avser ekologisk produktion och konsumtion. Detta bör ges regeringen till känna.

17.2 Inför lagstiftning för odlingsfria skydds zoner

För att begränsa jordbrukets näringsutsläpp i sjöar, vattendrag och hav prioriterar Vänsterpartiet sedan många år stöd och regler som hindrar näringsläckage från jordbruket. Vi har drivit på för att en större del av de medel Sverige får från EU i landsbygdsstöd riktas till miljöåtgärder för att minska jordbru-

kets negativa miljöpåverkan. Det handlar bl.a. om stöd till inrättande av kantzoner och fler anläggningar av våtmarker som hindrar näringsämnen att nå havet. I dagens läge anser vi att miljönyttan av inrättande av odlingsfria zoner mot angränsande vattenmiljöer är så betydande för den hotade havsmiljön att det är berättigat att införa lagstiftning gällande skyddszoner vid odling i känsliga svenska kustnära områden. Detta bör ges regeringen till känna.

17.3 Inför hårdare reglering av djurhållning i kustnära områden

Vi ser även anledning att som åtgärd för havsmiljön styra bort djurhållning från läckagekänsliga kustområden. Dagens jordbruk brottas med regionala balansproblem mellan djurhållning och växtodling vilket leder till ökad risk för stora överskott på stallgödsel i de regioner där djurproduktion bedrivs. Därför anser vi att det vid nyetablering av djurintensiva gårdar i läckagekänsliga områden ska införas striktare regler för etablering. Det kan också handla om att införa verksamhetsförbud. Detta bör ges regeringen till känna.

För att istället uppmuntra djurhållning i de delar av landet som inte är kustnära kan bl.a. investeringsbidragen i landsbygdsprogrammet användas. Detta bör ges regeringen till känna.

18 Skärp miljökraven för sjöfart och fritidsbåtar

18.1 Förbjud dumpning av toalettavfall från fartyg

Med toalettavfall menas avloppsvatten och annat avfall från varje typ av toalett och urinoar, avloppsvatten från sjukvårdslokaler, avloppsvatten från utrymmen som rymmer levande djur eller annat spillvatten som är blandat med avloppsvatten.

Enligt Sjöfartsverkets föreskrifter och allmänna råd (SJÖFS 2005:8, omtryckt i 2006:40) får toalettavfall inte ske inom Sveriges sjöterritorium och ekonomiska zon utom i följande fall: Fartyg får släppa ut finfördelat och desinficerat toalettavfall på ett avstånd av mer än tre nautiska mil från närmaste land. Toalettavfall som inte är finfördelat eller desinficerat och som magasineras i uppsamlingstank, får släppas ut på ett avstånd av mer än tolv nautiska mil från närmaste land om det inte sker momentant utan med måttlig hastighet när fartyget är under gång med en fart av minst fyra knop.

Mot bakgrund av att Östersjön av FN är klassad som ett särskilt känsligt hav (PSSA) är det förkastligt att det övergripande förbudet mot utsläpp av toalettavfall har dessa nationella undantag. Därför bör undantagen i föreskriften (SJÖFS 2005:8, omtryckt i 2006:40) för tillstånd för utsläpp av toalettavfall från fartyg utgå. Detta bör ges regeringen till känna.

Fel! Okänt namn

18.2 Skärp miljökraven för mindre fartyg och fritidsbåtar

Idag finns ingen lag som hindrar toalettavfall från mindre fartyg och fritidsbåtar. Genomförande av ett förbud mot utsläpp av toalettavfall från fritidsbåtar har diskuterats och utretts sedan 1990-talet i Sverige. Inriktningen har varit att först bygga ut infrastrukturen för båtägarna så att de kan lämna ifrån sig toalettavfallet i hamn. Mot bakgrund av Östersjöns nu akut hotade tillstånd och att havet av FN:s klassats som ett särskilt känsligt hav (PSSA) samt att Västerhavets marina ekosystem är hårt belastat är det vår mening att denna problematik nu bör lösas genom lagstiftning. Det handlar om att lagstiftningsvägen lösa både utbyggnad av nödvändig infrastruktur för avfallsmottagningen samt att förbjuda utsläpp av toalettavfall från mindre fartyg och fritidsbåtar. Regeringen bör ta fram ett lagförslag gällande detta som träder i kraft år 2010. Detta bör ges regeringen till känna.

18.3 Samordna tillsynen över avfallshanteringen i fritidsbåtshamnar

Enligt SJÖFS 2001:13 ska varje fritidsbåtshamn ha en avfallshanteringsplan, men planerna begärs inte regelmässigt in för tillsyn. Det sker bara då Sjöfartsverket får rapport om att något inte står rätt till. Då påbörjas en utredning för åtgärder. Mot bakgrund av detta bör en samordnad nationell tillsyn över avfallshanteringen i fritidsbåtshamnar införas. Detta bör ges regeringen till känna.

18.4 Inför båtskatt för fritidsbåtar och sänk skatten på miljöanpassad alkylatbensin

Användning av fossila drivmedel som bensin och diesel skapar utsläpp som bidrar till övergödningen och står för utsläpp av bl.a. kväveoxider som belastar havsmiljön. De flesta utombordsmotorer är av 2-taktstyp och står för en betydande del av den toxiska belastningen på hav och sjöar. Det är därför av stor vikt att verka för att dessa utombordsmotorer av tvåtaktstyp fasas ut samt för att andelen alkylatbensin ökar.

Vänsterpartiet anser att fritidsbåtar, precis som vägtrafikfordon, bör betala för den kostnad som de medför vad gäller sjöräddning, haverier, miljöpåverkan osv. Båtar har dock ingen fordonskatt så som personbilar har, trots att det är belagt med kostnader att upprätthålla infrastruktur och sjösäkerhet. För att bl.a. minska fritidsbåtars miljöbelastning på havsmiljön anser vi att det ska införas en båtskatt för fritidsbåtar i enlighet med förslag i budgetmotion 2007/08:Fi276. En del av inkomsten från skatten vill vi använda till att sänka skatten på den miljöanpassade alkylatbensinen med 1 kr per liter. En ökad användning av den här bensinen leder till minskade utsläpp av PAH, bensen,

kväveoxider och andra ämnen till vatten och luft, vilket gynnar livet i haven (se sjöfartsmotion 2007/08:T326).

19 Utveckla det hållbara fisket

Yrkesfisket måste struktureras om för att säkra fiskresursen och skapa rimliga förutsättningar för dem som är aktiva i näringen. Fiskeflottan måste förändras från storskaligt havsfiske till kustnära fiske och fiske i våra älvar med miljöanpassade fiskemetoder och redskap. Detta ger fler arbetstillfällen per fångat ton fisk och ökat värde på fisken. Kännbara sanktioner mot överträdelser av bestämmelser på fiskeområdet måste införas. Ett märkningssystem i vilket det framgår för konsumenten hur många mil fångad fisk har transporterats innan den säljs bör utvecklas enligt principen att transportererna ska bära sina miljökostnader. En sådan märkning skulle ge både konsumenter och fiskare chans att tillsammans minska de långväga transportererna om tusentals mil till följd av att nordsjöfisk packas i Kina för att sedan åter säljas i Norden. Sverige bör också verka för selektiva fiskemetoder för att skona livet i haven. Idag fångas små unga fiskar som ännu inte lekt – och dessutom helt fel arter.

Vad gäller bottenrälningsdokumenterad negativ påverkan på de marina ekosystemen bör ett förbud införas i svenskt territorialvatten och inom svensk ekonomisk zon med undantag för sådant fiske som efter särskild prövning befunnits lämpligt. Detta fiske bör då kunna miljöcertifieras. Detta bör ges regeringen till känna.

Stockholm den 4 oktober 2007

Lars Ohly (v)

Marianne Berg (v)

Elina Linna (v)

Alice Åström (v)

Hans Linde (v)

Kent Persson (v)

Wiwi-Anne Johansson (v)